

i Hempens en Teerns horen sinds 1603 bij elkaar. De dorpencombi aan de Nauwe Greuns is met iets meer dan tweehonderd inwoners de kleinste woonkern in het buitengebied van Leeuwarden.

Aansluiten bij de context

Gebouw

Als hij dan toch binnen de hoekpunten moest bouwen van de boerderij die er vroeger stond, dan kon hij net zo goed ook de dakcontouren als uitgangspunt nemen, dacht Rein de Valk.

Door Ria Kraa.

Even ten zuiden van Leeuwarden stond vroeger een zeer grote boerderij. Ontwikkelaar Planhus, die volgens Zweeds concept houten woningen bouwt, legde beslag op die locatie en vroeg de Drachtster architect Rein de Valk om vier woningen te ontwerpen.

„Ik had een rechthoek waarbinnen de bebouwing moest passen en de hoekpunten ervan kwamen overeen met de hoekpunten van de boerderij”, zegt De Valk. Toen was de gedachte er al gauw dat hij dan in één moeite door ook de rest van de voormalige boerderij als referentie zou kunnen gebruiken.

En zo ontstonden twee paar woningen, die op elkaar gericht lijken door de lage goten aan de noord- respectievelijk zuidkant, van waaruit een lessenaarsdak oprijst. „Ik heb zo'n beetje dezelfde dakhelling als die van de boerderij gebruikt, zodat de daken precies binnen de oude contouren passen.” De hoge gevels van de twee koppels woningen zijn naar elkaar gericht, en de ruimte ertussen is een binnenstraat. Wie omhoog kijkt langs de hoge gevels naar de enorme overstekken ziet in gedachten waar de spanten elkaar zouden kruisen in waar vroeger de nok van de boerderij was. „Het geeft een beschermd, geborgen gevoel als je daar loopt”, vindt De Valk.

Happen

Doordat hij aan de lage kant het dak ook een flinke overstek gaf - waaronder makkelijk een terras past - ziet de passant een enorm dakvlak dat inderdaad niets anders mogelijk maakt dan een onmiddellijke associatie met een oude boerderij. De vier huizen vormen één hoofdvorm, waar als het waren wat happen zijn genomen.

Een ervaring van *once in a lifetime*, zo pal naast een van de oudste terpen

De Valk koos voor een oranje gebakken pan, „zoals dat hoort op een boerderij”, die weliswaar zal vervuilen en verouderen, maar die „altijd mooi blijft”. Van kunststof wat tegenwoordig op veel boerderijdaken te zien is, moet hij niets hebben. „Dat is na tien jaar niet meer om aan te zien.”

Voor het overige zijn de huizen zo modern als ze maar zijn kunnen en houdt de overeenkomst met een boerderij op. Je moet het ook niet overdrijven, zegt De

Rein de Valk: „Ik heb zo'n beetje dezelfde dakhelling als die van de boerderij gebruikt, zodat de daken precies binnen de oude contouren passen.” Foto's: Frans Andringa

Wie omhoog kijkt naar de overstekken ziet in gedachten waar de spanten elkaar zouden kruisen op het punt waar vroeger de nok van de boerderij was.

Valk. Een transparante benedenverdieping met veel glas tekende hij, en erboven een gesloten deel van donker hout en smalle, verticale ramen die in alle huizen hetzelfde formaat hebben, maar niet op dezelfde plaats in de gevel zitten. „Ze lijken willekeurig geplaatst.”

Dat is wat de huizen van elkaar onderscheidt - en daarnaast verschillen ze ook van elkaar door de ligging en de omvang van de kavels. En ook door de indeling van de 1200 kuub binnenruimte - die werd helemaal aan de kopers overgelaten.

Dat is in Leeuwarden toch heel anders, daar is allemaal nieuw water

„Het was natuurlijk een groot risico voor Planhus om zoiets te doen, want de ontwikkelkosten waren hoog. Als koper zit je voor hetzelfde geld in een helemaal vrijstaande woning, terwijl dit echt een groepje is, met de bijgebouwen nog aan elkaar ook. Toch was het vrij gemakkelijk om vier kopers te vinden.”

Context

Het is een ervaring van *once in a lifetime*, zegt De Valk. Zo'n historische locatie „pal naast een terpje, een van de alleroudste terpen van Fryslân, in de Romeinse tijd lag-ie aan de oevers van de oude Middelsee” en zo'n rechtstreekse verwijzing naar wat er vroeger stond, dat maakt het een sterk bouwwerk dat alleen maar op deze plek kan staan en nergens anders.

Hij houdt ervan om zo contextgebonden te ontwerpen, zegt De Valk, om die link met het verleden te maken. Het feit dat de hedendaagse context gevormd wordt door veel nieuwbouw een eindje verderop, is niet hinderlijk, oordeelt hij. „Dat staat toch op vrij grote afstand, en deze kavels staan aan het water; het is allemaal voldoende ruimtelijk om het een hele open, ruimtelijke, typisch Friese setting te geven.”

Hij bouwt af en toe over de provinciegrenzen maar vooral binnen Fryslân. En ziet daarbij verschillen in bouwbeleid. De keuze van Smallerland om de ontwikkeling van de westelijke kant van Drachten aan te laten sluiten bij de oude vaart, en zo voort te bouwen op wat er al ligt, op de waterwegen van vroeger, dat bevalt hem. „Dat is in Leeuwarden toch heel anders, daar is allemaal nieuw water. En dat verandert het landschap totaal.”